

Briselē, 11.4.2018.
SWD(2018) 98 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

Pavaddokuments dokumentiem

Priekšlikumi

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVĀM

1) ar ko attiecībā uz ES patērētāju tiesību aizsardzības noteikumu labāku izpildi un modernizēšanu groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 98/6/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/29/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES

un

2) par pārstāvības prasībām patērētāju kolektīvo interešu aizsardzībai un Direktīvas 2009/22/EK atcelšanu

{COM(2018) 184 final} - {SWD(2018) 96 final}

Kopsavilkuma lapa

Ietekmes novērtējums par priekšlikumu direktīvai, ar ko ievieš mērķtiecīgus grozījumus ES patērētāju tiesību direktīvās, un direktīvai, ar kuru groza un aizstāj Direktīvu 2009/22/EK par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību ("Uz patērētājiem orientēts jaunais kurss")

A. Rīcības nepieciešamība

Pamatojums. Risināmā problēma. (Ne vairāk kā 11 rindas)

Šis ietekmes novērtējums tika veikts pēc ES patērētāju tiesību atbilstības pārbaudes, Direktīvas 2011/83/ES par patērētāju tiesībām novērtējuma (abi dokumenti publicēti 2017. gada maijā) un 2018. gada janvārī publicētā ieteikuma par kolektīvo tiesisko aizsardzību novērtējuma. Rezultāti liecina — lai gan materiālo tiesību normas kopumā atbilst mērķim, to efektivitāti nelabvēlīgi ietekmē informētības trūkums un nepietiekamas izpildes un patērētāju tiesiskās aizsardzības iespējas. 2016. gadā 20,1 % ES patērētāju ziņoja par problēmām saistībā ar patērētāju tiesībām un 24 % tirgotāju uzskatīja, ka patērētāju tiesības netiek pietiekami ievērotas. Tas rada kaitējumu patērētājiem un godīgas konkurences traucējumus tirgotājiem. Turklāt minētie novērtējumi liecināja, ka ir nepieciešams modernizēt noteikumus un novērst nesamērīgu slogu konkrētās jomās. Tāpēc šis ietekmes novērtējums vispirms pievēršas pašreizējiem neefektīvajiem mehānismiem, lai 1) apturētu pārkāpumus un atturētu no tiem un 2) nodrošinātu, ka patērētājiem tiek sniegta tiesiskā aizsardzība, ja tiem nodarīts kaitējums, jo īpaši masveida kaitējuma situācijās. Pēc tam tiek izskatīta dažu ES patērētāju aizsardzības noteikumu modernizēšana, lai ņemtu vērā digitālās pārmaiņas un novērstu nesamērīgu slogu tirgotājiem konkrētās jomās. Paredzams, ka laika gaitā minētās problēmas kļūs lielākas, jo globalizācijas un digitalizācijas rezultātā pieaug patērētāju darījumu skaits.

Iniciatīvas mērķi. (Ne vairāk kā 8 rindas)

Iniciatīvas mērķis ir turpināt konsolidēt veselīgu patērētāju vidi, kas veicina ekonomikas izaugsmi, jo patēriņa izdevumi veido 56 % no ES IKP. Paredzētajiem pasākumiem, no pieprasījuma puses, būtu jāsamazina kaitējums patērētājiem, jāvairo uzticēšanās un jādod iespēja patērētājiem piedalīties tirgus norišu attīstībā. No piedāvājuma puses, to mērķis ir nodrošināt uzņēmumiem godīgu konkurenci un juridisko noteiktību. Konkrētie mērķi ir šādi: 1) uzlabot ES patērētāju tiesību ievērošanu un 2) modernizēt patērētāju aizsardzības noteikumus un novērst nevajadzīgas izmaksas tirgotājiem. Tas palīdzēs sasniegt šādus vispārējos mērķus — nodrošināt 1) augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni un 2) raitu iekšējā tirgus darbību, kas nāks par labu gan patērētājiem, gan tirgotājiem.

ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība. (Ne vairāk kā 7 rindas)

Patērētāju aizsardzība ir dalībvalstu un ES dalītā kompetencē. Šajā ietekmes novērtējumā konstatētās problēmas ir plaši izplatītas, un to cēloņi visā ES ir vienādi. Gadījumos, kad plaši izplatīta nelikumīga prakse ietekmē patērētājus vairākās dalībvalstīs, izpildei ir jābalstās kopējā un vienotā materiālo tiesību sistēmā. Atbilstības pārbaudes ziņojumā tika konstatēts, ka ES patērētāju tiesību vissvarīgākā pievienotā vērtība ir tas, ka saskaņotie noteikumi ļauj valstu izpildes iestādēm efektīvāk novērst pārobežu pārkāpumus, kas rada kaitējumu patērētājiem vairākās dalībvalstīs. Tajā pašā laikā saskaņotie noteikumi ļauj tirgotājiem vieglāk un ar mazākām izmaksām nodarboties ar pārobežu tirdzniecību.

B. Risinājumi

Apsvērtie leģislatīvie un neleģislatīvie politikas risinājumi. Vēlamais risinājums. Pamatojums. (Ne vairāk kā 14 rindas)

Attiecībā uz tiesību aktu neievērošanu ir veikti vai tiek veikti vairāki ES mēroga pasākumi to jautājumu risināšanai, kas apzināti iepriekšējos novērtējumos. Šajā iniciatīvā uzmanība ir pievērsta tiem problēmu cēloņiem, kas vēl nav novērsti citādā veidā. Ir apsvērti neleģislatīvi risinājumi, bet, kā norādīts novērtējumos, ierosinātie risinājumi ir mērķtiecīga leģislatīva intervence. Tā papildinātu jau veiktos leģislatīvos un neleģislatīvos pasākumus. Attiecībā uz ES patērētāju tiesību noteikumu modernizēšanu ir izvērtētas arī neleģislatīvas pieejas, bet katrā no gadījumiem tika konstatēts, ka ar tām, visticamāk, nevarēs pilnībā novērst problēmu cēloņus. Vēlamais risinājumu kopums ietver intervenci, kuras mērķis ir nodrošināt:

- atturošākus un samērīgākus sodus par ES patērētāju tiesību noteikumu pārkāpumiem,
- tiesiskās aizsardzības līdzekļus tiem, kas cietuši no negodīgas komercprakses,
- pastiprinātus kolektīvo aizlieguma prasību un kolektīvās tiesiskās aizsardzības mehānismus,
- uzņēmumu darījumu ar patērētājiem (*B2C*) lielāku pārredzamību tiešsaistes tirdzniecības vietās,
- labāku patērētāju aizsardzību attiecībā uz "bezmaksas" digitālajiem pakalpojumiem, proti, tiem, ko sniedz bez samaksas,
- informācijas sniegšanas prasību modernizēšanu,
- nelīdzsvarotības novēršanu attiecībā ar atteikuma tiesībām no distances līgumiem un ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem.

Atbalsts konkrētajiem risinājumiem. (Ne vairāk kā 7 rindas)

Patērētāju asociācijas atbalsta visus ierosinātos pasākumus, izņemot tos, kas saistīti ar informācijas sniegšanas prasībām un atteikuma tiesībām. **Uzņēmumu apvienības** atbalsta ierosināto intervenci attiecībā uz pārredzamību tiešsaistes tirdzniecības vietās, "bezmaksas" digitālajiem pakalpojumiem (daļēji), informācijas sniegšanas prasībām un atteikuma tiesībām. No **uzņēmumu apvienību** puses ir zināma pretestība pret ierosināto intervenci attiecībā uz sodiem, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kolektīvajām aizlieguma prasībām un kolektīvo tiesisko aizsardzību, kā arī pret "bezmaksas" digitālajiem pakalpojumiem. Daudzas **dalībvalstu iestādes** atbalsta ierosinātās intervences īstenošanu attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kolektīvajām aizlieguma prasībām un kolektīvo tiesisko aizsardzību, pārredzamību tiešsaistes tirdzniecības vietās un "bezmaksas" digitālajiem pakalpojumiem. Dažas no tām pauž bažas par intervenci attiecībā uz sodiem, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un atteikuma tiesībām.

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Ieguvums no vēlamā risinājuma (ja nav, no galvenajiem risinājumiem). (Ne vairāk kā 12 rindas)

Vēlamais risinājumu kopums padarīs patērētāju tiesisko aizsardzību vieglāku un tādējādi mazinās kaitējumu patērētājiem, kas jo īpaši nāks par labu neaizsargātajiem patērētājiem. Tas arī uzlabos tiesību aktu ievērošanu, palielinot atturošo ietekmi. Intervence papildinās pārskatīto SPTAJ regulu un atbalstīs tās efektīvu darbību. Ieviešot labākas tiesiskās aizsardzības iespējas un novēršot nepilnības pašreizējā aizsardzībā digitālo darījumu jomā, tiks vairotas patērētāju uzticēšanās. Tie tirgotāji, kas ievēro tiesību aktus, gūs labumu no godīgākas konkurences. Tiesību aktus ievērojošo tirgotāju, tostarp MVU, izmaksas būs mazākas, jo būs līdzsvarotāki noteikumi par atteikuma tiesībām, informācijas sniegšanas prasības tiks vienkāršotas, tiešsaistes saziņa ar patērētājiem būs efektīvāka un noteikumi būs saskaņotāki, jo īpaši tie, kas attiecas uz tiešsaistes darījumiem. Pozitīva ietekme ir sagaidāma arī vides jomā, jo tiks panākta efektīvāka atturēšana no maldinošiem apgalvojumiem attiecībā uz vidi.

Vēlamā risinājuma izmaksas (ja tāda nav, galveno risinājumu izmaksas). (Ne vairāk kā 12 rindas)

Tirgotājiem, kas ievēro tiesību aktus, neradīsies ievērojamas izmaksas saistībā ar intervenci attiecībā uz sodiem, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kolektīvajām aizlieguma prasībām un kolektīvo tiesisko aizsardzību. Tirgotājiem, kas pārkāpj tiesību aktus, intervences rezultātā radīsies papildu izmaksas, jo īpaši stingrāku sodu dēļ un tādēļ, ka patērētājiem būs pieejami labāki mehānismi prasību par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem celšanai, iespējams, arī kolektīvajās procedūrās, un tādējādi no tiem tiks "atgūta" nelikumīgi iegūtā peļņa. Līdz ar intervenci attiecībā uz "bezmaksas" digitālajiem pakalpojumiem šādu pakalpojumu sniedzējiem radīsies papildu izmaksas saistībā ar atbilstības nodrošināšanu tiesību aktiem. Intervence attiecībā uz pārredzamību tiešsaistes tirdzniecības vietās arī ietver izmaksas, kas nepieciešamas, lai pielāgotu tiešsaistes saskarnes tā, lai tajās no tirgotājiem, kas ir trešās personas, varētu ievākt konkrētu informāciju un nodot to patērētājiem. Tomēr šīs divas intervences radīs arī ietaupījumus, jo dalībvalstīs būs saskaņotāki noteikumi un lielāka juridiskā skaidrība. Intervence attiecībā uz informācijas sniegšanas prasībām un atteikuma tiesībām ļaus tirgotājiem ietaupīt. Nav sagaidāma ne negatīva ietekme uz vidi, ne negatīva sociālā ietekme.

Ietekme uz uzņēmumiem, MVU un mikrouzņēmumiem. (Ne vairāk kā 8 rindas)

Atbilstoši spēkā esošo ES tiesību aktu kopumam patērētāju tiesību jomā MVU, tostarp mikrouzņēmumiem, nav paredzēti atbrīvojumi. Tas būtu bijis pretrunā patērētāju aizsardzības noteikumu vispārējam mērķim un visbeidzot arī MVU interesēm, jo patērētājiem būtu zemāks aizsardzības līmenis un tādējādi arī mazāka uzticēšanās, iegādājoties no tiem preces vai pakalpojumus. Lai gan izmaksas uzņēmumiem kopumā būs nenozīmīgas, vēlamais risinājumu kopums samazinās tās izmaksas uzņēmumiem, tostarp MVU, kas ir saistītas ar atteikuma tiesībām, un tie gūs labumu no lielākas pārredzamības, pārdodot patērētājiem preces vai

pakalpojumus tiešsaistes tirdzniecības vietās. Stingrāki izpildes un tiesiskās aizsardzības mehānismi samazinās negodīgas konkurences negatīvo ietekmi.

Nozīmīga ietekme uz valstu budžetiem un valsts pārvaldi. (Ne vairāk kā 4 rindas)

Intervence attiecībā uz sodiem, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kolektīvajām aizlieguma prasībām un kolektīvo tiesisko aizsardzību radīs izmaksas tām dalībvalstīm, kurām būs jāreformē valsts noteikumi, piemēram, par sodiem vai patērētāju tiesiskās aizsardzības mehānismiem. Tomēr labāka tiesību aktu ievērošana radīs ietaupījumus, jo samazināsies tiesvedības un administratīvo procesu izmaksas. Kolektīvās tiesiskās aizsardzības mehānismi racionalizēs tiesvedību masveida kaitējuma situācijās.

Cita nozīmīga ietekme. (Ne vairāk kā 6 rindas)

Tā kā vēlamais risinājumu kopums ir vērsts uz to, lai uzlabotu ES patērētāju tiesību aktu ievērošanu, patērētāju tiesības individuāliem patērētājiem kļūs vieglāk īstenojamas, un tādējādi tiks vairota iedzīvotāju un uzņēmumu piekrišana ES noteikumu pievienotajai vērtībai. Intervence attiecībā uz kolektīvajām aizlieguma prasībām un kolektīvo tiesisko aizsardzību var uzlabot tiesu iestāžu pieejamību. Intervence attiecībā uz sodiem, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kolektīvajām aizlieguma prasībām un kolektīvo tiesisko aizsardzību, visticamāk, pozitīvi ietekmēs neaizsargātos patērētājus un vidi.

D. Turpmākie pasākumi

Politikas pārskatīšanas termiņš. (Ne vairāk kā 4 rindas)

Ir ierosināts, ka papildus regulārai uzraudzībai piecus gadus pēc tam, kad dalībvalstis būs īstenojušas tiesību aktus, tiks veikts šis leģislatīvās intervences lietderības, efektivitātes, nozīmīguma, saskaņotības un ES pievienotās vērtības novērtējums, balstoties uz iepriekš noteiktiem progresa pamatrādītājiem.